

Ələmdar Məmmədov
Təqaüddə olan baş ədliyyə
müşaviri

Eldar müəllimlə əvvəllər şəxsi tanışlığım olmayıb.1990-cı ilin aprel ayında bir məsələnin ədalətli həlli ilə əlaqədar Cəlilabada iki tanışını göndərmişdi.Həmin vaxt o, Gəncə Şəhər Milis İdarəsinin rəisi vəzifəsində işləyirdi.Xahiş olunan məsələ dövrün "qaydalarına" uyğun olmayan şəkildə öz qanuni həllini tapdı.

İllər ötdü.1994-cü ildə Eldar müəllim Baş Prokurorun müavini, mən isə Zaqatala rayon prokuroru vəzifəsində işləyirdim.Baş Prokuror yerində olmadığına görə bir günlük icazə almaq üçün, Eldar müəllimə zəng etməli oldum.Salamlaşdıqdan sonra dedim:-Eldar müəllim,tanış olmasaq da, Sizi yeni vəzifəniz münasibəti ilə təbrik edir və bir günlük icazə istəyirəm.Eldar müəllim xoş ovqatla:-Ələmdar müəllim, mən Sizi çox yaxşı tanıyıram,- dedi və icazə verdi.Onun danışıq tərzini və unudulmaz olmasa mənə məmnun etdi.

1994-cü ilin məlum oktyabr hadisələrindən sonra Eldar müəllim Baş Prokuror səlahiyyətlərini icra etməyə başladı və 1995-ci ilin mart ayında Baş Prokuror vəzifəsinə təyin olundu.

Eldar Həsənovun respublikanın Baş Prokuroru vəzifəsinə təyinatını birmənalı qarşılamayan prokurorluq işçilərini iki məsələ düşündürürdü.

Əvvəla, Eldar müəllim prokurorluq orqanlarında təzə adam olduğundan, bu orqanı çoxşaxəli, bəzən elmi yanaşma tələb edən işini və nəzarət sahələrini mənimsəyib rəhbərlik edə biləcəkdimi?

İkincisi, gənc yaşlarından DİO-da müxtəlif vəzifələrdə çalışmış,prokuror nəzarətinin ağırlığını çiyində daşmış bir adam idarəçilik üsullarını deyişə biləcəkdimi?(Hansı polis işçisinə rast gəlirdin Eldar müəllimlə yaxınlığından,tanışlığından,bir yerdə işləməsindən danışırıdı.) İrəli gedərək bildirim ki,Eldar müəllim işgüzarlığı,insani keyfiyyətləri və istedadı ilə qısa müddətdə hər iki sualın, necə deyərək, cavabını verdi və Baş Prokuror olmağa layiq olduğunu sübut etdi. Polisdən saxladığı yeganə verdiş, məsələlərə operativ yanaşması oldu.

Həmin dövrdə Baş Prokurorluğun Təşkilat analitik idarəsində rəis müavini isləmiş Əzizağa Həsənovun dediklərindən:-"İlin yekunu ilə əlaqədar idarə rəisi ilə birlikdə məruzəni hazırlayıb Eldar müəllimə təqdim etdik.Kollegiyaya 2 gün qalmış bizi çağırırdı. Necə

Eldar Həsənov, siz kimsiniz?

deyərlər, alt-üst etdiyi məruzəni yenidən işləməyi mənə tapşırırdı.Hansı məsələlərə daha çox fikir verilməli olduğunu yazılı şəkildə göstərdi.Mən düz məəttəl qalmışdım.Bir gün de olsun prokuror nəzarəti sahəsində işləməyən adam dəyərli prokuror göstərişləri verir-di.Məruzəni hazırlayıb Eldar müəllimə təqdim edərkən, oxuyub yenə bir neçə əlavə etdi."

Doğrudan da Eldar müəllimin məruzələrində yenilik ruhu hiss olunurdu.Özünəməxsus diksiyası onun çıxışlarını daha da canlı və effektiv edirdi. İdarəçilik üsulları ilə əlaqədar mənim yaxından iştirakımla baş vermiş bir hadisəni danışmaq istəyirəm.

1992-1993-cü illərdəki kaos vəziyyəti arxada qalsa da, 1994-1995-ci illər də ayrı-ayrı yerlərdə itaətsizlik halları baş verirdi.Qonşu rayonun kəndlərinin birində bu vəziyyət daha da ciddi şəkildə alışırdı.Kənd sakinləri polis və prokurorluq işçilərinin qanuni çağırışına gəlmir,özbaşınalıq edirdilər.Polis rəisi istintaq zərurəti ilə əlaqədar iki nəfəri çağırmaq üçün, Qarabağ döyüşlərində bərkənd-boşdan çıxmış üç polis nəfərini kəndə göndərirdi.Polis işçiləri çayxanada olan həmin adamları məşinə otuzdurub şöbəyə götürmək istəyərkən, ətrafda olan camaat toplaşmış mane olurlar.Yaxında olan post patrul xidmətinin əməkdaşları işə qarışsalar da mübahisə əlbəyaxa davaya çevrilir, nəticədə çoxsaylı kənd sakinləri və polis işçiləri xəsarət alır.Hadisədən sonra kənd ağısaqqalları və nüfuzlu şəxslər işə qarışır və məsələ rəsmiləşdirilmədən barışıq elan olunur.

15 gündən sonra Dağıstan Dövlət Şurasının sədri Maqomədəli Maqomədəliyevin imzası ilə Prezident Aparatına məktub daxil olur.Məktubda göstərilirdi ki, kənd sakinləri polis işçiləri tərəfindən zorakılığa məruz qalıb,17 nəfər yüngül, bir nəfər isə az-ağır xəsarət alıb.Dağıstan Məhkəmə Tibb Ekspertiza Bürosu tərəfindən verilmiş rəylər məktuba əlavə olunur.Baş Prokurorluq tərəfindən CM-nin 168-ci maddəsinin 2-ci hissəsi ilə (səlahiyyət həddini aşmaqla bərabər zor göstərmə) başlanmış cinayət işinin istintaqı mühüm işlər üzrə müstəntiq tapşırılır.Müstəntiq bir aydan artıq istintaq aparıb, 18 nəfər kənd sakinini zərərlənmiş kimi tanıyır. Hadisədən xeyli müddət keçdiyinə görə polis işçilərinə yetirilmiş xəsarətlər ekspertiza rəyi ilə təsdiq olunmur. Bundan sonra cinayət işi heç bir səbəb göstərilmədən istintaqın davam etdirilməsi üçün Zaqatala rayon prokurorluğuna göndərilir.

İş materialları ilə tanış olarkən məlum oldu ki,mühüm iş

lər üzrə müstəntiq bütün istintaq hərəkətlərini yerinə yetirib,polis işçilərinin əməli sübuta yetirilib və onlara CM-nin 168- ci maddəsinin 2-ci hissəsi ilə ittiham elan olunmaqla barələrində həbs qəti-imkan tədbiri seçilməlidir.İşin istintaqını prokurorluğun müstəntiqi Fərrux Babayevə tapşırıdım və göstəriş verdim ki,heç bir istintaq hərəkəti aparmasın.

Nə üçün belə qərara gəlmişdim?!

Dostlarım olsa da qonşu rayonun prokuroru və polis şöbəsinin rəisi barışıqda getməklə kobud səhvə yol vermişdilər.Bütün hallarda hadisə qeydə alınmalı, xəsarət alanlar, o cümlədən, polis əməkdaşları ekspertiza müayinəsindən keçirilməli , CM-nin 189-1 maddəsinin 2-ci hissəsi (Polis işçisinə zor işlətməklə müqavimət göstərmə) və 168-ci maddəsinin 2-ci hissəsi ilə cinayət işi başlanılmalı idi.Əvəzində isə qanunda nəzərdə tutulmayan barışıq elan olunmuş,qarşı tərəf də verilən fürsətdən yararlanmışdı.Beləliklə, prokuror, polis rəisinin sərəştəsizliyi və mövqesizliyi,mühüm işlər üzrə müstəntiqin biganəliyi üzündən vətən uğrunda döyüşlərdə iştirak etmiş,necə deyərək, "buyruq qulu olub" vəzifələrini icra edəndən sonra polis əməkdaşları faktiki olaraq, "parter" vəziyyətinə salınmışdılar. Məni ən çox narahat edən isə bu işdə ədalət prinsipinin pozulması və bununla da dövlətçiliyə vurulan zərbə idi. Ona görə də polis işçilərini qorumaqda qərarlı idim.(Bunu hamıdan gizli saxlayırdım.)

Təxminən üç ay keçdi.Şikayətlər sənəmə bilmirdi. Qonşu rayonun polis rəisi və prokuroru hər həftə gəlir,canyanılıqla işin aqibəti ilə maraqlanırdılar. Hər dəfə onlara izah edirdim ki, ki,çalışın şikayətlər az olsun. Mənim yanıma gəlməkdənsə, birinci gün etdiyiniz kimi, şikayətilərlə barışıq gedin. Növbəti dəfə yanıma gələn və barışıqla bağlı heç bir real addım atmayan polis rəisi ilə bir qədər sərt danışaraq dedim ki,bir neçə üzlaşma hərəkəti aparıb, sizin əməkdaşları məhkəməyə vermək və sənənin haqqında lazımi tədbir görmək çətin məsələ deyil.

iki gündən sonra Baş Prokurorluqdan zəng edərkən mənə müstəntiqi cinayət işini məruzə etmək üçün Bakıya çağırıldılar. Üç ay ərzində heç bir istintaq hərəkəti aparılmayan cinayət işini götürüb, özüm Baş Prokurorun müavini Nazim Allahverdiyevin qəbuluna getdim.Xüsusi nəzarətə götürülmüş, şikayətlərin ara vermədiyi,qonşu dövlət rəhbərliyinin qarışdığı cinayət işini üç ay hərəkətsiz saxlamağın məsuliyyətinin nə dərəcədə ağır olmasını istintaq və prokurorluq işçiləri daha yaxşı bilir.Gənçlik illərindən dostluq münasib

bətində olduğum Nazim müəllim işi vəreyləyərkən istintaq hərəkətləri aparılmamasını qorub,həyəcanla:-Ələmdar, sən nə etmişən?- dedi.Mən cinayət işi ilə əlaqədar mülahizələrimi və nəzərdə tutduğum tədbiri Nazim müəllimə deyəndə qismən razılaşdı.Birlikdə Eldar müəllimin qəbuluna getdik.Eldar müəllimlə görüşdə də eyni səhnə təkrar olundu.O, işdə heç bir istintaq hərəkəti olmasının səbəbini bilən kimi,telefonun dəstəyini götürüb, polis rəisi ilə danışdı.Adətlən təmkinli və ağır hərəkətləri ilə fərqlənən Eldar müəllim rəislə əsəbi şəkildə danışaraq, təxminən aşağıdakıları dedi:-Biz sənəninlə gənc yaşlarımızdan bir-birimizi tanıyıyıq,çörək də kəsmişik.Lakin bu sənə haqq vermək ki,sərəştəsizliyinin günahını başqalarının üzərinə atasan.Mən bu ölkənin Baş Prokuroruyam və ədalətli prokuror mövqeyi mənim üçün hər cür dost-tanışlıqdan üstündür. Eldar müəllim rəislə bir neçə ağır söz deyib,sonra Daxili İşlər Naziri Ramil Usubovla danışdı.Mən onun təklifi ilə Ramil müəllimlə də görüşdüm.Ramil müəllim də mənə mehribanlıqla qarşıladı və qərarımı təqdir etdi.

Məlum səbəblərdən cinayət işi hadisədən 20 gün sonra başlanmışdı.Xəsarətlərin kim tərəfindən, hansı şəxsə, hansı şəraitdə yetirilməsini aydınlaşdırmaq mümkün olmadığından təqsirlilik dərəcəsini də müəyyən etmək mümkün deyildi. Qanunda nəzərdə tutulmasa da, bu əsasla cinayət işinin icraatı dayandırıldı.

Eldar müəllim dövlət və dövlətçilik məsələlərinə həssaslıqla yanaşırdı.Geniş təfərrütünə varmadan iki hadisəni nəql etmək istəyirəm.

1996-cı ilin əvvəllərində gecə saat 1:00 radələrində bir vətənpərvər mənə zəng edərək hüquqi fakta söykənməsə də, dövlətçilik üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edən məlumat çatdırdı. Xeyli fikirləşdim.Məsələ mənim səlahiyyətim və imkanım xaricində, Respublika müstəvisində həll olunmalı idi. Hava məkanı ilə əlaqədar olan bu hadisə səhər saat 7-8 radələrində baş verə bilərdi. Necə deyərək, "bu gün tezdir, sabah gec" dilemması qarşısında idim. Saat 1:30 da Baş Prokurorluğun növbəçisinə zəng etdim.Növbəçisi dedi ki,Eldar müəllim işdən saat 22-də gedib.Sabah zəng edəsiniz.Dedim ki,məsələ ciddi-dir,sabahı gözləyə bilmərəm,Eldar müəllimlə mütəmülq danışımalıyam.Həyəcanla gözləyirdim.(Məlumat yalnız da ola bilərdi.) Heç 20 dəqiqə keçməmiş Eldar müəllim zəng etdi.Həmişəki qaydada gümrah səsle salamaşmış kef-əhval soruşduqdan sonra, məsələnin mahiyyəti ilə maraqlandı.Aldığım məlumatı məruzə etdikdən sonra bildirdim

ki,məlumat yalnız da ola bilər,lakin dövlətçilik üçün əhəmiyyət kəsb etdiyini güman etdiyimdən, Sizi narahat etməmişəm.Eldar müəllim cavabında:- Düz eləmişən, dövlətçilikdə xırda məsələ yoxdur,-dedi.

Səhər saat 10 radələrində Eldar müəllim yenidən zəng edərkən:-Məsələ ən yüksək səviyyədə həll olundu.Sağ ollandı. Mən rahat nəfəs aldım.

Goranboy rayonunda işlədiyim ilk aylarda sərhəd məsələləri ilə yaxından tanış olarkən, bir neçə uyğunsuzluq və təhlükəli məqamlar hiss edib, fikirlərimi Eldar müəllimlə bölüşdüm.Eldar müəllim məni diqqətlə dinləyərkən, məsələnin şəxsen cənab Prezidentə məruzə edilməli olduğuna görə, öz fikirlərimi yazılı şəkildə çatdırmağı məsləhət bildirdi.Mən rayona qayıdıb bəzi detalları bir daha dəqiqləşdirərək iki vərəqədə ibarət məktub yazdım.Lakin özümü sığortalamaq məqsədi ilə prokuror "siyasəti və təcrübəmi" işə salaraq məktuba aşağıdakı məzmununda əlavə etdim.

P. S. Hörmətli Eldar müəllim!Mənim bu dediklərim prokuror kimi konkret hüquqi faktlara deyil,vətəndaş kimi şəxsi müşahidə və mülahizələrimə əsaslanır.Xahiş edirəm nəzərə alasınız.

Bu əlavə ilə məktub hüquqi müstəvidən çıxıb,adi məlumatla çevrilsədə,Eldar müəllim məsələyə operativ müdaxilə edərək uyğunsuzluğun aradan qaldırılmasına nail oldu.

Müdrilik özümdə bir çox elementləri ehtiva edir.Ədalətli və savadlı olmaqla yanaşı səbr və təmkinli olmaq müdriliyin əsas şərtidir.Eldar müəllimdə bu xüsusiyyətlər özünü daha qabarıq şəkildə göstərirdi.Bir hadisəni nəql etmək istəyirəm.

1992-ci ildə Xalq Cəbhəsi hakimiyyətə gəldikdən sonra bütün ölkə üzrə gücləri çatan qədər kütləvi kadr dəyişikliyi etdilər. 1993-cü ildə Xalq Cəbhəsi hakimiyyətdən gədikdə bütün rayonlarda əks proses-cəbhəçilərin hakimiyyətdən uzaqlaşdırılması başlandı.Zaqatalada bir çox cəbhəçilərin vəzifədə qalaraq rayonun ictimai-siyasi həyatında iştirak etməsinə şərait yaradıldı.Həmin dövrdə demək olar ki,hər gün Kütləvi İnfomasiya Vasitələrində bu və ya digər rayonda cəbhəçilərdən silah-sursat yığılması, evlərdə axtarış aparılması barədə xəbərlər yayılırdı.Bəlkə də yeganə rayon idi ki,Zaqataladan belə məlumatlar yayınlanmırdı.Bu o demək deyil ki,Zaqatalada qanunsuz silah gəzdirən və saxlayanlara qarşı mübarizə aparılmırdı.Əs-əl!Bu sahədə Zaqatala hüquq mühafizə orqanları daha ciddi mübarizə aparırdılar.Sadəəcə olaraq biz gördüyümüz işləri gözə soxmur və "siyasiləşdir-mirdik".

(ardı gələn sayımızda)